

65572 - آیا تراویح را به تنهایی ادا کند یا به جماعت؟ و آیا ختم قرآن در رمضان بدعت است؟

سوال

شنیده‌ام که سنت است مسلمان نماز تراویح را به تنهایی ادا کند، چنان‌که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - آن را به جز سه بار به تنهایی ادا کرده‌اند. آیا این درست است؟

همین‌طور شنیده‌ام که خواندن قرآن به طور کامل در رمضان بدعت است؛ زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - این کار را نکرده‌اند. آیا این صحیح است؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

اولاً:

نماز تراویح در ماه رمضان به صورت جماعت و تنهایی مشروع است، اما انجام آن به جماعت بهتر است زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - چند شب آن را به جماعت با اصحابشان ادا کردند.

در صحیحین آمده که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - چند شب با اصحابشان نماز گزارده و در شب سوم یا چهارم به نزد آنان خارج نشد، پس هنگام صبح فرمودند: چیزی مانع از این نشد که به نزد شما بیایم مگر آن‌که ترسیدم که بر شما فرض شود به روایت بخاری (۱۱۲۹) و در لفظ مسلم (۷۶۱) آمده است: اما ترسیدم که نماز شب بر شما فرض شود و از انجامش ناتوان بمانید.

بنابراین بر اساس روش پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به جماعت خواندن تراویح ثابت است و پیامبر - صلی الله علیه وسلم - دلیل منع از ادامه به جماعت ادا کردن این نماز را ترس از فرض شدن آن ذکر نمودند و این ترس با وفات رسول الله - صلی الله علیه وسلم - برطرف شده زیرا با وفات ایشان وحی قطع شده و دیگر امکان فرض شدنش نیست و با از بین رفتن علت یعنی ترس از فرض شدن این نماز در پی انقطاع وحی، این نماز سنت باقی می‌ماند.

نگا: الشرح الممتع (۷۸ / ۴) شیخ ابن عثیمین.

امام ابن عبدالبر - رحمه الله - می گوید:

و از جمله [فوائد] این حدیث: این است که قیام رمضان سنتی از سنت‌های پیامبر - صلی الله علیه وسلم - و مستحب است و عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - هنگامی که این سنت را احیا کرد چیزی را سنت نگذاشت مگر آن چیزی که رسول خدا - صلی الله علیه وسلم - دوست داشت و می‌پسندید و چیزی مانع از ادامه آن توسط ایشان نشد مگر ترس این‌که بر امتش فرض شود حال آن‌که ایشان نسبت به مؤمنان رئوف و رحیم بودند و از آن‌جایی که عمر این را از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - دانسته بود و می‌دانست که پس از وفات پیامبر - صلی الله علیه وسلم - چیزی بر فرایض افزوده و کم نمی‌شود، آن را برای مردم برپا نمود و احیا کرد و به آن امر کرد و این در سال چهاردهم هجرت بود و این فضلی بود که خداوند برای او نگه داشته بود...

(التمهید: ۸ / ۱۰۸، ۱۰۹)

صحابه نیز پس از وفات پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به شکل فردی و جمعی آن را ادا می‌کردند تا آن‌که عمر - رضی الله عنه - آنان را بر یک امام یک‌جا نمود.

از عبدالرحمن بن عبد قاری روایت است که گفت: شبی از شب‌های رمضان همراه با عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - به مسجد رفتیم پس مردم را دیدیم که پراکنده‌اند، کسی به تنهایی نماز می‌گزارد و گروهی دیگر به امامت مردی نماز می‌گزارند... پس عمر گفت: به نظرم می‌آید که اگر همه این‌ها را به امامت یک قاری جمع کنم بهتر باشد. سپس عزم این کار نمود و آنان را بر امامت اُبی بن کعب جمع کرد و سپس همراه با او شبی دیگر به مسجد رفتم و مردم به امامت قاری‌شان نماز می‌گزارند، پس عمر فرمود: چه نیکو بدعتی است این و کسانی که از آن می‌خواهند بهتر از کسانی است که [به نماز] می‌ایستند - منظورش این بود که [می‌خواهند و سپس] آخر شب نماز می‌گزارند - و مردم در اول شب [به جماعت] نماز می‌گزارند. به روایت بخاری (۱۹۰۶).

شیخ الاسلام ابن تیمیه در معرض پاسخ به کسانی که در جایز شمردن بدعت‌ها به سخن عمر استناد می‌کنند که **چه نیکو بدعتی است این** می‌گوید:

اما قیام رمضان را رسول الله - صلی الله علیه وسلم - برای امتش سنت نهاده و چند شب با آنان به جماعت ادایش کرده و آنان در دوران ایشان این نماز را به جماعت و فرادی ادا می‌کردند اما بر یک جماعت ادامه‌اش نمی‌دادند تا بر آنان فرض

نشود، پس هنگامی که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - از دنیا رفت، شریعت استقرار یافت، پس در دوران عمر - رضی الله عنه - مردم به دستور عمر بن الخطاب به امامت یک امام یعنی ابی بن کعب یکجا شدند و عمر - رضی الله عنه - از خلفای راشدین است که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - درباره آنان می فرماید: **بر شما باد سنت من و سنت خلفای راشدین هدایت یافته بعد از من، با بن دندانها آن را محکم بگیرد** زیرا گرفتن با آن محکمتر است و این کاری که ایشان انجام داد خود سنت است اما ایشان فرمود: **چه نیکو بدعتی است این** زیرا آنان این کار - یعنی اینگونه جمع شدن - را در زمان حیات رسول الله - صلی الله علیه وسلم - انجام نداده بودند و این سنت و از شریعت است» (مجموع الفتاوی: ۲۲ / ۲۳۴، ۲۳۵).

برای مطالعه بیشتر به پاسخهای شماره (21740) و (45781) مراجعه نمایید.

ثانیا:

ختم قرآن در رمضان در نماز و خارج از نماز امری است نیکو و جبرئیل - علیه السلام - قرآن را در هر رمضان با پیامبر - صلی الله علیه وسلم - مدرسه می کرد، پس در سالی که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - درگذشت، دو بار آن را با ایشان مدرسه کرد.

قبلا در پاسخ به سؤال شماره (66504) این مورد را بیان کرده ایم.

والله اعلم